

FOT.: PER WISSING/GT/SCANPIX

Znajdujący się w Göteborgu monument autorstwa Charlotte Gyllenhammar – jeden z wielu pomników Raoula Wallenberga na świecie.

RAOUL WALLENBERG:

JEDEN CZŁOWIEK TEŻ MOŻE COŚ ZMIENIĆ

Uzbrojony jedynie w odwagę i poczucie odpowiedzialności Raoul Wallenberg ocalił od Zagłady dziesiątki tysięcy Żydów. Jego historia stanowi dla świata źródło inspiracji, a jego dziedzictwo przypomina o ciągłej potrzebie walki z rasizmem.

Instytut Yad Vashem w Jerozolimie to miejsce pamięci o sześciu milionach Żydów zamordowanych przez nazistów w czasie II wojny światowej. Teren Instytutu przecina Aleja Sprawiedliwych; wzdłuż niej rośnie 600 drzewek zasadzonych ku czci tych, którzy ratowali Żydów przed śmiercią z rąk nazistowskich oprawców. Jedno z nich upamiętnia Raoula Wallenberga.

Honorowy obywatel

Niewielu Szwedów zyskało tak wielkie międzynarodowe uznanie jak Raoul Wallenberg. W 1981 roku przyznano mu – jako drugiemu człowiekowi na świecie – honorowe obywatelstwo Stanów Zjednoczonych. Wśród ośmiu wyróżnionych dotąd w ten sposób znajdują się także Winston Churchill i Matka Teresa. Wallenberg jest również honorowym obywatelem Kanady

(1985), Izraela (1986) i Australii (2013), oraz stolicy Węgier, Budapesztu (2003).

Jubileusz w 2012 roku

Pomniki, monumenty i inne dzieła sztuki upamiętniające Wallenberga można znaleźć w różnych zakątkach świata.

Jego postać uwieczniono w książkach, muzyce i filmach, a jego imię noszą liczne budynki, place, ulice, szkoły i instytucje.

W 2012 roku odbyły się obchody setnej rocznicy urodzin Raoula Wallenberga. Jego dziedzictwo pozostaje nadal żywe i przypomina o ciężącym na nas obowiązku zwalczania rasizmu. Czyny Wallenberga pokazują niezwykle znaczenie odwagi cywilnej i nonkonformizmu; jeden człowiek może naprawdę wiele zmienić.

Schronienie w „szwedzkich domach”

Wallenberg był dyplomatą i przedsiębiorcą. W czerwcu 1944 roku oddelegowano go do Budapesztu w roli attaché szwedzkiej placówki dyplomatycznej. Miał tam rozpocząć akcję ratowania Żydów i objąć kierownictwo nad powołaną specjalnie w tym celu sekcją humanitarną. Jego misja polegała na wydawaniu szwedzkich paszportów ochronnych i wynajmie budynków. Tak zwane „szwedzkie domy” stały się schronieniem dla Żydów. W ten sposób udało się mu uratować dziesiątki tysięcy ludzkich istnień.

W styczniu 1945 roku Wallenberg został aresztowany przez Sowieców. Jego dalsze losy pozostają nieznane. Rosjanie twierdzą, że zmarł w sowieckim więzieniu 17 lipca 1947 roku, ale według relacji licznych świadków żył o wiele dłużej. ■

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

NAGRODA RAOULA
WALLENBERGA

Od 2103 roku w Szwecji obchodzony jest Dzień Raoula Wallenberga. Przyznaje się wtedy nagrodę jego imienia (Raoul Wallenberg-priset). Otrzymuje ją osoba, która działa w duchu patrona nagrody, przede wszystkim na rzecz podnoszenia wrażliwości młodych ludzi na takie kwestie jak ksenofobia, brak tolerancji czy nierówności.

INSTYTUT RAOULA
WALLENBERGA

Misją Instytutu jest promowanie idei powszechnego poszanowania praw człowieka oraz wartości humanitarnych poprzez działalność badawczą, akademicką, a także poprzez rozpowszechnianie wiedzy i rozwój instytucjonalny.
rwi.lu.se

MIĘDZYNARODOWA
FUNDACJA RAOULA
WALLENBERGA

Jest to organizacja pozarządowa, zajmująca się rozwijaniem programów edukacyjnych i prowadzeniem kampanii promujących wartości takie jak solidarność i odwaga cywilna. Jej działalność opiera się na fundamentach etycznych Ocalałych z Holocaustu.
raoulwallenberg.net

AKADEMIA RAOULA
WALLENBERGA

Założona w 2001 roku Akademia ma inspirować młodych ludzi do podejmowania działań na rzecz zapobiegania prześladowaniom oraz promowania równouprawnienia. Postać Raoula Wallenberga i jego dziedzictwo służą za wzór w procesie edukacji młodych Szwedów.
rwa.se

W POSZUKIWANIU RAOULA
WALLENBERGA

W Poszukiwaniu Raoula Wallenberga to grupa niezależnych badaczy usiłujących ustalić fakty dotyczące jego losu. Jej członkowie uważają, że w związku z brakiem odpowiedzi na wiele pytań konieczne jest dogłębne śledztwo, zanim sprawa zostanie ostatecznie zamknięta.
raoul-wallenberg.eu

Amerykański znaczek pocztowy upamiętniający Raoula Wallenberga.

FOT.: KARL GABOR

Raoul Wallenberg (po prawej) wśród kolegów. Budapeszt 1944.

PASZPORTY OCHRONNE RATUJĄ ŻYDÓW

Wydając tzw. paszporty ochronne i tworząc bezpieczne domy, Wallenbergowi udało się ocalić dziesiątki tysięcy budapesztańskich Żydów.

W 1944 roku Stany Zjednoczone powołały Komitet ds. Uchodźców Wojennych (War Refugee Board), organizację, której celem było ratowanie Żydów przed nazistowskimi prześladowaniami. Komitet zwrócił się z prośbą o wsparcie do Szwecji, jednego z nielicznych neutralnych wówczas państw w Europie. Amerykanie chcieli, by szwedzki rząd wysłał do Budapesztu swojego przedstawiciela z misją niesienia pomocy pozostającym tam jeszcze węgierskim Żydom. Misję tę zaproponowano Wallenbergowi, a on się zgodził.

Przed jego przybyciem do Budapesztu szwedzką placówkę na Węgrzech wspomagał Valdemar Langlet, przedstawiciel Szwedzkiego Czerwonego Krzyża. Wynajmował on budynki, które po oznakowaniu jako Biblioteka Szwedzka czy Szwedzki Instytut Badawczy służyły za kryjówki dla Żydów.

Druk tysięcy paszportów

Po przyjeździe do Budapesztu Wallenberg najpierw zaprojektował wzór szwedzkiego paszportu ochronnego.

Niemieccy i węgierscy biurokraci przywiązywali dużą wagę do symboli, dlatego stworzone przez Wallenberga dokumenty były żółto-niebieskie z centralnie umieszczonym na okładce godłem Szwecji. Wewnątrz znajdowały się stosowne pieczęcie i podpisy. Wallenbergowi udało się przekonać węgierskie Ministerstwo Spraw

Zagranicznych do uznania 4500 tego typu paszportów. W rzeczywistości wystawił ich trzy razy więcej. Pod koniec wojny, kiedy sytuacja była już krytyczna, Wallenberg wystawił uproszczoną wersję dokumentu, opatrzoną tylko jego podpisem. W panującym jednak wówczas chaosie wystarczało nawet to.

Do realizacji swoich celów Wallenberg wykorzystywał różne środki, od przekupstwa po szantaż. Pozostali dyplomaci pracujący w szwedzkim poselstwie pozostawali początkowo sceptyczni wobec niekonwencjonalnych metod kolegi. Kiedy jednak jego wysiłki zaczęły przynosić rezultaty, szybko udzielili mu wsparcia. Prowadzony przez Wallenberga departament został powiększony; w szczytowym okresie zatrudniał kilkaset osób.

20 listopada 1944 roku Adolf Eichmann zarządził deportację tysięcy węgierskich Żydów. Zmuszono ich do opuszczenia kraju w tzw. marszach śmierci – pieszo, w nieludzkich trudnych warunkach. Pomoc Wallenberga polegała na rozdawaniu im paszportów ochronnych, dostarczaniu jedzenia i leków. W styczniu 1945 roku w Budapeszcie pojawili się Rosjanie. 17 stycznia służby sowieckie aresztowały Wallenberga.

W poszukiwaniu Wallenberga

Los Wallenberga pozostaje intrygującą zagadką. Do dzisiaj nie wiadomo, co się z nim stało po aresztowaniu. W kwietniu ►

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

MEDAL WALLENBERGA

Medal Wallenberga to amerykańskie wyróżnienie za szczególne zasługi w pracy humanitarnej, przyznawane od 1990 roku przez fundację Wallenberg Endowment przy Uniwersytecie Michigan. Na awersie medalu znajduje się wizerunek Wallenberga oraz motto „Jeden człowiek też może coś zmienić”. W 2010 roku odznaczono nim Denisa Mukwege, ginekologa i dyrektora szpitala w Kongo, który zwrócił uwagę na sytuację kobiet-ofiar przemocy seksualnej na obszarach objętych konfliktami zbrojnymi.

NAGRODA RAOULA WALLENBERGA RADY EUROPY

Nagroda jest przyznawana od 2014 roku (co dwa lata) osobom, grupom lub organizacjom za wybitne osiągnięcia na polu działalności humanitarnej. Ceremonia wręczenia nagrody odbywa się w siedzibie Rady Europy 17 stycznia, w rocznicę aresztowania Raoula Wallenberga. W pierwszej edycji nagrodę przyznano Elmasie Arus, młodej romskiej reżyserce z Turcji za wyjątkowe wysiłki na rzecz zwrócenia uwagi na sytuację Romów w Turcji i w innych miejscach na świecie. Elmas Arus założyła stowarzyszenie Zero Dyskryminacji, przecierając szlak innym organizacjom. Obecnie w Turcji istnieje ponad 200 romskich stowarzyszeń.

raoulwallenberg.se

EDUKACJA W DUCHU RAOULA WALLENBERGA

Na całym świecie działa wiele szkół imienia Raoula Wallenberga, które w procesie nauczania czerpią inspirację z jego dokonań. W Szwecji powstała na przykład Raoul Wallenbergsskolan kształtująca i promująca uczciwość, empatię, odwagę i umiejętność działania.

Filozofia nauczania w tej placówce opiera się na przekonaniu, że „nikomu nie można utrudniać robienia postępów i nikogo nie można zostawiać w tyle”. Spośród placówek Wallenbergowskich poza Szwecją warto wymienić: The Raoul Wallenberg High School na Brooklynie w Nowym Jorku, Raoul Wallenberg Humán Szakképző Iskola és Gimnázium w Budapeszcie, Raoul-Wallenberg-Oberschule w Berlinie oraz Zespół Szkół Integrycyjnych nr 62 im. Raoula Wallenberga w Warszawie.

► 1945 roku nie było już wątpliwości, że zniknął. Z informacji od Rosjan wynikało, że nie przebywał na terenie ZSRR.

Jednak powracający na początku lat 50. XX wieku jeńcy wojenni twierdzili, że widzieli go w więzieniu w Moskwie. Władze szwedzkie spróbowały ponownie ustalić, jaki los spotkał Wallenberga. W 1957 roku rząd radziecki udzielił nowej odpowiedzi. Odnaleziono odręcznie sporządzony dokument datowany na 17 lipca 1947 roku. Informował on, że „więzień Wallenberg [sic!]... zmarł zeszłej nocy.

Mimo sceptycznego stanowiska Szwecji Rosjanie podtrzymywali tę wersję przez ponad 30 lat. W październiku 1989 roku rząd radziecki udzielił nowej odpowiedzi. Odnaleziono odręcznie sporządzony dokument datowany na 17 lipca 1947 roku. Informował on, że „więzień Wallenberg [sic!]... zmarł zeszłej nocy. Mimo sceptycznego stanowiska Szwecji Rosjanie podtrzymywali tę wersję przez ponad 30 lat. W październiku 1989 roku rząd radziecki udzielił nowej odpowiedzi. Przedstawiciele rodziny zaproszono do Moskwy na rozmowy. Przekazano im paszporty, kalendarzyk kieszonkowy i inne rzeczy osobiste poszukiwanego. Rzeczono znaleziono je podczas prac remontowych w archiwach KGB.

Dwa lata później rządy Szwecji i ZSRR zdecydowały się powołać wspólną grupę roboczą, żeby uporządkowała wiedzę na temat losów Wallenberga. Raporty z prac tej grupy opublikowano w 2001 roku. Brak w nich jednoznacznych ustaleń, stwierdzają jedynie, że wiele ważnych pytań nadal pozostaje bez odpowiedzi i w związku z tym sprawy Wallenberga nie może uznać za ostatecznie zamkniętą.

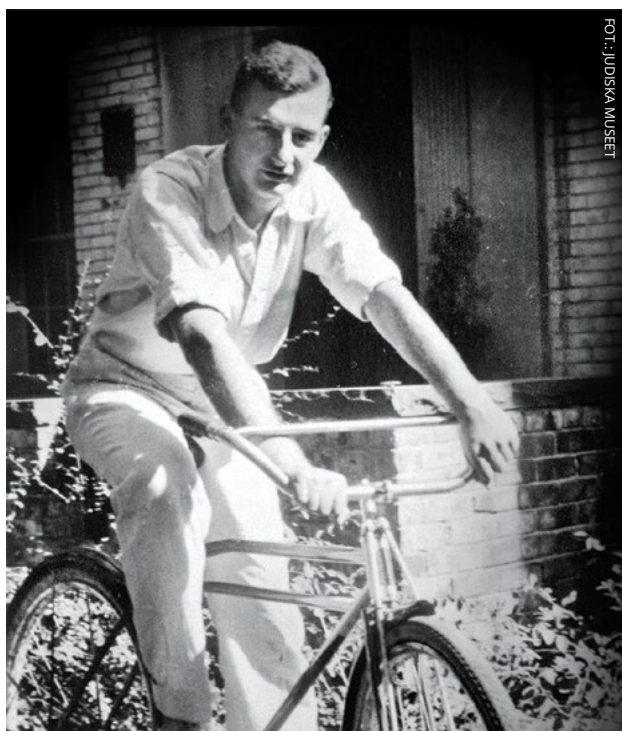
Rzeczy osobiste Raoula Wallenberga wydane przez Rosjan w 1989 roku.

Dyplomatyczna porażka

W październiku 2001 roku rząd szwedzki powołał oficjalną komisję śledczą, tzw. Komisję Eliassona, która miała przeanalizować działania podejmowane przez szwedzką dyplomację w sprawie Raoula Wallenberga. W 2003 roku opublikowano raport podsumowujący. Kroki podejmowane na szczeblu politycznym przedstawiono w rozdziale zatytułowanym „Dyplomatyczna porażka”. ■

Hala Imion w Yad Vashem w Jerozolimie.

W 1931 roku Raoul Wallenberg wyjechał do Stanów Zjednoczonych na studia architektoniczne. Studiował też angielski, niemiecki i francuski.

WŁAŚCIWY CZŁOWIEK NA WŁAŚCIWYM MIEJSCU

Jak to możliwe, że jedna osoba była w stanie ocalić tylu ludzi? Raoul Wallenberg okazał się właściwym człowiekiem na właściwym miejscu i we właściwym czasie.

Raoul Wallenberg nie był typem herosa w konwencjonalnym tego słowa znaczeniu, niemniej był nieustraszoną i niezwykle sprawnym organizatorem, a także utalentowanym negocjatorem. Tak opisywał go szwedzki dyplomata Per Anger (1913–2002), piastujący w czasie II wojny światowej stanowisko attaché w szwedzkim poselstwie w Budapeszcie. Te wyjątkowe cechy i umiejętności Wallenberg z pewnością zawdzięczał swemu wychowaniu i pochodzeniu.

Studia architektoniczne za granicą

Wallenbergowie to jeden z bardziej znaczących rodów w Szwecji. Pochodziło z niego wielu wybitnych bankierów, dyplomatów oraz mężów stanu. Ojciec Raoula był kuzynem Jacoba i Marcusa Wallenbergów, dwóch z najbardziej znanych szwedzkich finansistów i przemysłowców XX wieku. Raoul miał pójść w ich ślady, ale bardziej pociągały go architektura i handel. W 1931 roku podjął studia architektoniczne na Uniwersytecie Michigan w Stanach Zjednoczonych. Studiował tam też angielski, niemiecki i francuski.

Po powrocie do Szwecji okazało się, że jego amerykański dyplom nie uprawnia

go do podjęcia pracy w zawodzie. W latach 1935–1936 Wallenberg pracował w oddziale Holland Bank w palestyńskiej Hajfie (obecnie na terytorium Izraela). Poznał tam wielu Żydów, zbiegłych z hitlerowskich Niemiec. Ich opowieści niezwykle go poruszyły.

Pracą na sam szczyt

Po powrocie do Sztokholmu Wallenberg otrzymał posadę w Środkowoeuropejskiej Spółce Handlowej, ważnej firmie importowo-eksportowej prowadzącej interesy z Europą Środkową. Jej właścicielem był Koloman Lauer, Żyd z Węgier. Językowe zdolności Wallenberga oraz to, że mógł swobodnie podróżować po Europie, czyniły z niego idealnego partnera w interesach. Szybko został głównym udziałowcem firmy i jej międzynarodowym dyrektorem. W czasie wyjazdów do okupowanej przez nazistów Francji i Niemiec poznał sposób działania niemieckiej biurokracji – wiedza ta okazała się później niezwykle cenna.

Chroniony immunitetem dyplomatycznym

Wallenberg był utalentowanym aktorem, co niezwykle pomagało w potyczkach z nazistami. Umiał zachować spokój,

był dowcipny i miły, ale w razie czego potrafił stać się agresywny i bezwzględny. W zależności od sytuacji schlebiał i przekupywał, albo krzyczał i groził. Imponował przeciwnikom i ci zazwyczaj mu ustępowali. Ważnym atutem był jego status szwedzkiego dyplomaty, nigdy niepodważony przez nazistów.

Per Anger po raz ostatni widział Wallenberga 10 stycznia 1945 roku. Namawiał go, żeby wyjechał w bezpieczne miejsce, na co Wallenberg odrzekł: „Podjąłem się tego zadania i nie mógłbym po prostu wrócić do Sztokholmu, nie mając pewności, że zrobiłem wszystko, co w ludzkiej mocy, żeby uratować jak najwięcej Żydów”. ■

BIOGRAFIA W SKRÓCIE:

Urodzony: 4 sierpnia 1912 r. w Lidingö

Wykształcenie: dyplom z architektury Uniwersytetu Michigan, 1935 r.

Przyjazd do Budapesztu: lipiec 1944 r.

Zniknięcie: styczeń 1945 r.

Data śmierci podawana przez Rosjan: 17 lipca 1947 r.

FILMY POŚWIĘCONE RAOULOWI WALLENBERGOWI (WYBÓR):

2013

Raoul Wallenbergs krig (Wojna Raoula Wallenberga), reż. Gregor Nowinski; film dokumentalny;

2006

Raoul Wallenberg, L'Ange de Budapest (Raoul Wallenberg: anioł z Budapesztu), reż. Marcel Collet; film dokumentalny;

2005

Der Fall Raoul Wallenberg (Sprawa Wallenberga), reż. Klaus Dixel; film dokumentalny;

2004

Dead Men's Secrets - Whatever Happened to Raoul Wallenberg? (Sekrety martwych – co się stało z Raulem Wallenbergiem?); film dokumentalny;

FOT.: ANDERS ENGMAN/SCANPIX

Stellan Skarsgård (z lewej) jako Raoul Wallenberg w filmie *Dobry wieczór, panie Wallenberg*.

2001

Searching for Raoul Wallenberg (W poszukiwaniu Raoula Wallenberga), reż. Robert I. Kimmel; film dokumentalny;

1994

Wallenberg, Autopsie d'une disparition (Wallenberg, autopsja zniknięcia), reż. Jean-Charles Deniau; film dokumentalny;

1990

God afton, Herr Wallenberg (Dobry wieczór, panie Wallenberg), reż. Kjell Grede; film biograficzny;

1985

Wallenberg: A Hero's Story (Wallenberg. Historia bohatera), reż. Lamont Johnson; film biograficzny.

raoul-wallenberg.eu/references/films

ŚLADY WALLENBERGA NA ŚWIECIE

W wielu krajach powstały miejsca pamięci oraz pomniki Raoula Wallenberga. Oto kilka z nich.

FOT.: JACK MIKRUJT/SCANPIX

FOT.: TIMOTHY A. CLARY/SCANPIX

FOT.: SZILARD KOSZTICSÁK/SCANPIX

Od lewej: teczka odlana z brązu autorstwa Ulli i Gustava Kraitzów upamiętnia miejsce urodzenia Wallenberga w Sztokholmie; siostra Wallenberga Nina Lagergen odwiedza pomnik Wallenberga w Budapeszcie; „Nadzieja”, również autorstwa Ulli i Gustava Kraitzów, to hołd oddany Wallenbergowi przez Nowy Jork. Kolumny zostały wykute w skale diabazowej pochodzącej ze Szwecji.

BEZPOŚREDNIE RELACJE

Wallenberg podczas pobytu w Budapeszcie wpłynął na los wielu ludzi. Oto dwie z wielu relacji ocalałych:

JONI MOSER

„Pracowałem u Wallenberga jako chłopiec na posyłki. Ponieważ mówiłem po niemiecku i węgiersku, mogłem się swobodnie przemieszczać, dzięki czemu byłem dobrym posłańcem”.

Moser wspomina dzień, kiedy Wallenberg dowiedział się o grupie około 800 Żydów pędzonych do Mauthausen. Pojechał z nim na trasę marszu. Na miejscu Wallenberg poprosił tych, którzy mieli szwedzkie paszporty, by podnieśli ręce.

„Po tym poleceniu miałem biegać między szeregami i mówić ludziom, żeby podnosili ręce bez względu na to, czy mają szwedzkie paszporty, czy nie. Potem wszyscy ci, którzy się zgłosili, zostali przekazani pod pieczę Wallenberga. Jego pewność siebie onieśmielała węgierskich strażników. Niezwykle było to nieznośne sprzeciwu zachowanie Wallenberga”.

TIBOR I AGNES VANDOROWIE

Tibor i jego żona Agnes pracowali dla Wallenberga. Agnes miała wkrótce urodzić. Wszystkie szpitale były zamknięte, a domy przeludnione. Wallenberg znalazł lekarza i przewiózł Vandorów do swojego mieszkania przy ulicy Ostrom. Oddał młodej Agnes własne łóżko, sam zaś położył się spać w korytarzu. Wczesnym rankiem lekarz obwieścił narodziny Yvonne Marii Evy. Vandorowie poprosili Wallenberga, by został ojcem chrzestnym ich dziecka, na co ten chętnie się zgodził.

Więcej relacji świadków na temat Raoula Wallenberga można znaleźć: raoulwallenberg.org

ŚLADAMI WALLENBERGA

Podobnie jak Wallenberg po stronie słabszych angażowało się wielu innych bohaterów, przeciwstawiając się opresjom, przemocy i prześladowaniom. Oto czworo z nich: Hédi Fried, Emerich Roth, Stieg Larsson oraz Ingrid Segerstedt-Wiberg.

Hédi Fried i Emerich Roth, którzy ocalili z Zagłady; pisarz Stieg Larsson oraz dziennikarka, pisarka i polityczka Ingrid Segerstedt-Wiberg.

Świadkowie nazistowskich okrucieństw

Ocalali z Zagłady Hédi Fried i Emerich Roth zostali w 2015 roku uhonorowani szwedzką nagrodą Raoula Wallenberga za wkład w zwalczanie rasizmu, ksenofobii i antysemityzmu. Laureaci pokonali ból i traumę okropnych doświadczeń i zaangażowali się w proces edukacji młodych ludzi przez głoszenie prawdy, promowanie tolerancji i współczucia, poświęcając temu dziełu całe swoje życie. Fried i Roth wspólnie założyli szwedzkie Stowarzyszenie Ocalałych z Holocaustu. Przedtem nagrodę przyznano dwukrotnie.

W 2013 roku trafiła do Siavosha Derakhtiego, założyciela organizacji Młodzi Muzułmanie Przeciwko Antysemityzmowi (obecna nazwa to Młodzi Przeciwko Antysemityzmowi i Ksenofobii). Wyróżniono go za „służenie za wzór do naśladowania w Malmö i całej Szwecji przez podejmowane działania na rzecz zwalczania ksenofobii. Jego czyny to przykład dla innych, on sam pokazał, że determinacja jednej osoby przeciwstawiającej się rosnącej nietolerancji może naprawdę dużo zmienić”.

W 2014 roku Nagrodę Raoula Wallenberga otrzymał młody Rom Emir Selimi za szerzenie wśród szwedzkiej młodzieży wiedzy o ksenofobii i prawach człowieka. Selimi jest założycielem organizacji Młodych Romów.

Głos antyfasyzmu

Dziennikarz i pisarz Stieg Larsson (1954–2004) to autor słynnej trylogii *Millenium*, znany także z zaangażowania w działalność antyfaszystowską.

W połowie lat 80. ubiegłego stulecia Larsson uczestniczył w tworzeniu projektu Stop Racism (Stop Rasizmowi).

W 1988 roku wraz z dziennikarką i pisarką Anną-Leną Lodenius rozpoczął największy w historii Szwecji projekt mapowania zorganizowanej działalności rasistowskiej. W rezultacie w 1991 roku ukazała się książka *Extremhögern* (Radykalna prawica).

Larsson jest także jednym z założycieli Fundacji Expo (Stiftelsen Expo) oraz magazynu o tym samym tytule. Fundacja zajmuje się mapowaniem, monitorowaniem oraz dostarczaniem informacji na temat radykalnie prawicowych i rasistowskich nurtów w społeczeństwie. Celem czasopisma jest natomiast obrona demokracji i wolności słowa oraz zwalczanie rasistowskich, antysemickich i totalitarnych tendencji. W 1999 roku Larsson objął funkcję redaktora naczelnego wydawnictwa i piastował ją do 9 listopada 2004 roku, kiedy zmarł na zawał serca.

Pionierka praw człowieka

Dziennikarka, pisarka i polityczka Ingrid Segerstedt-Wiberg (1911–2010) poświęciła swoje życie walce o prawa człowieka, wolność, pokój i demokrację. Jako córka redaktora gazety i przeciwnika nazizmu Torgny'ego Segerstedta, angażowała się w pracę z uchodźcami i zwalczanie tendencji nazistowskich. Jej aktywność na polu międzynarodowym zaowocowała udziałem w wielu misjach pod egidą ONZ, Rady Nordyckiej oraz UNICEF. ■

PRZYDATNE LINKI:

- levandehistoria.se Forum Historii Żywej
- raoulwallenberg.net Międzynarodowa Fundacja Raoula Wallenberga
- raoulwallenberg.org Komitet Raoula Wallenberga w Stanach Zjednoczonych
- raoulwallenberg.se Akademia Raoula Wallenberga
- raoul-wallenberg.eu W Poszukiwaniu Raoula Wallenberga
- rwi.lu.se Instytut Raoula Wallenberga
- skma.se Szwedzki Komitet Przeciwko Antysemityzmowi
- wallenbergdatabase.ud.se Baza danych relacji i dokumentów na temat Raoula Wallenberga
- sweden.se

Copyright: publikacja Instytutu Szwedzkiego. Aktualizowana we wrześniu 2015 roku **FS 25** (Polish).

Wszystkie treści są chronione przez szwedzkie prawo autorskie. Tekst może być powielany, przesyłany, wyświetlany, publikowany lub emitowany w mediach w celach niekomercyjnych pod warunkiem umieszczenia odnośnika do www.sweden.se. Nie dotyczy to jednak zdjęć i ilustracji.

The Swedish Institute (SI) jest instytucją publiczną promującą Szwecję na całym świecie jako kraj godny zainteresowania i zaufania. Zadaniem SI jest nawiązywanie współpracy i rozwój trwałych więzi z innymi krajami przez komunikację strategiczną i wymianę w zakresie kultury, edukacji, nauki i biznesu.

Więcej informacji na temat Szwecji można uzyskać: na stronie www.sweden.se, w ambasadzie i konsulatach szwedzkich w Twoim kraju lub w Instytucie Szwedzkim: Svenska institutet, Box 7434, SE- 103 91 Stockholm, Sweden; nr telefonu: +46 8 453 78 00 Adres e-mail: si@si.se

www.si.se www.swedenabroad.com

